

A „Hatékony idősgondozás a 21. században” c. Erasmus+ projekt keretében szociális szakemberek számára szervezett képzés értékelése

I. A mérés célja

2024. 01. 30-31-én került sor a szakemberek számára szervezett képzésre Esztergomban. A két napos pilot képzés célja volt a 65 éves vagy idősebb személyekkel foglalkozó szakemberek számára hasznos és új ismereteket nyújtani az idősödés folyamata, az erre való felkészülés, az aktív idősödés, fizikai és mentális állapot minél hosszabban tartó megőrzése és egyéb, ezen témákhoz kapcsolódó tartalmak vonatkozásában. A képzésen 10 szakember vett részt. A képzés mérésének (bemeneti és kimeneti mérés) célja volt, hogy pontosabb képet kapjunk arról, a résztvevők milyen tudásokkal, elvárásokkal lépnek be a képzésbe, és milyen tudással, elvárásokkal lépnek onnan ki? Ennek érdekében a képzést közvetlenül megelőzően és a képzés lezárását követően kértük a résztvevőket egy kérdőív kitöltésére.

II. A mérés korlátai

A képzésben összesen 10 fő vett részt, ugyan mindannyian kitöltötték a bemeneti és kimeneti méréseket, ennek ellenére fontos jelezni, hogy a minta elemszáma rendkívül alacsony, az elemzések egy szűk csoportjának elvégzésére alkalmas, melyek elsődlegesen az egyszerűbb, leíró statisztikai eredményeket jelentik. Ezeket az eredményeket a kis mintaszám miatt elsődlegesen nem százalékos arányban adtuk meg az összefoglalóban.

Emellett fontos megemlíteni, hogy a szakemberek pilot képzésébe való részvétel meghívásos alapon történt. Kiválasztott intézmények számára nyílt lehetőség meghatározott számú dolgozót delegálni, azaz a potenciális résztvevők nem ugyanakkora eséllyel kerülhettek be a képzésen résztvevők mintájába.

A hatásvizsgálat feltételeit a két mérés nem teljesíti, így nem lehet egyértelműen kijelenteni, hogy a tapasztalt változások a képzésen való részvételnek és az ott elsajátított tudásnak

tekinthetők csak, vagy más hatások is befolyásolták azt. Mindez annak ellenére fontos, hogy a tudásbővülésre vonatkozó kimeneti kérdés esetében a válaszadónak azt a három témát kellett megjelölniük melyben kifejezetten a képzés hatására éreztek ismeretbővülést korábbi tudásukhoz képest.

III. A bemeneti mérés eredményei

3.1. A válaszadók alapmegoszlásai

A képzésben résztvevők nemi megoszlás tekintetében kizárólag nők voltak. Ez részint köszönhető a szociális területen alapvetően tapasztalható nemi egyenlőtlenségeknek, hiszen a dolgozók jelentős része (90-91%) nő, férfiak jóval alacsonyabb számban képviseltetik magukat (Czibere&Mester, 2018:445). A nemi arányok a szociális szolgáltatások típusától függően változhatnak (pl.: gyermekek napközbeni ellátásában 98%-ban nők dolgoznak, addig arányuk a hajléktalanellátásban már jelentősen alacsonyabb 55%). Emellett pedig nem szabad eltekinteni a kis minta limitációjától, mely szintén erősítette, hogy elsődlegesen nők kerülhetnek abba.

A legmagasabb iskolai végzettségek alapján a válaszadók több, mint 50%-a felsőfokú képzettséggel bír (66,7%), 22,2%-nak középfokú végzettsége van, 11,1% pedig alacsonyfokú végzettséggel rendelkezik.

A válaszadók 3 életkori csoport között oszlanak meg, 70%-uk 50-64 éves, 20%-uk 40-49 éves, míg 10%-uk (1 fő) 65-74 éves. Az ágazatban dolgozókra alapvetően jellemző a munkavállalók idősebb életkori csoportba tartozása.

3.2. A válaszadók egyetértése meghatározott idős emberekhez kapcsolódó állítások esetében

1. táblázat A válaszadók egyetértésének aránya meghatározott idős korhoz, idős emberekhez kapcsolódó állítások vonatkozásában a bemeneti mérés során (N=10) (fő)

	Egyáltalán nem értek egyet	Inkább nem értek egyet	Inkább egyetértek	Teljes mértékben egyetértek
1. Az idősödéssel az emberek elkerülhetetlenül másoktól függő helyzetbe kerülnek	0	4	5	1
2. Az idős embereknek biztosítani kell a lehetőséget, hogy minél tovább biztonságban, önállóan éljenek	1	0	0	9
3. Az idősödésre, idős korra már jóval a nyugdíjkorhatár előtt el kell kezdeni felkészülni	0	1	1	8
4. Az idős emberek számára elsődleges a pihenés, ezt kell leginkább biztosítani számukra	3	4	2	1
5. Nagyon fontosnak gondolom, hogy a különböző generációk között szoros, élő kapcsolat és szolidaritás, támogatás legyen	0	0	1	9
6. Az élet végéről, halálról jobb nem beszélgetni, mert nagyon érzékeny a téma	7	2	0	1
7. Az idős embereknek saját kortársaik, más idős emberek között a legjobb	2	7	1	0
8. Az idős emberek számára fontos, hogy hasznosnak és tevékenynek érezhessék magukat	1	0	2	7
9. Az idős emberek számára fontos lehet, hogy aktív, szoros kapcsolatuk legyen a	0	0	1	9

társadalommal, tevékenyen részt vegyenek annak működésében				
---	--	--	--	--

A válaszadók több, mint fele értett egyet azzal, hogy az „idősödés folyamata során elkerülhetetlen a függő helyzetbe kerülés, emellett azonban rendkívül fontosnak érezték kiemelni (9 fő teljes mértékben egyetértett), hogy szükséges biztosítani az idősödő emberek számára, hogy megszokott környezetükben tudjanak az idősödés folyamatában részt venni. Ez utóbbi válasz nem is meglepő, ismerve a minta összetételét, ahol jellemzően alapszolgáltatásból érkeztek a válaszadó szakemberek. A döntő többség egyetértett azzal, hogy az idős korra már a nyugdíj korhatárt megelőzően fel kell készülni, az idős emberek számára fontos, hogy aktív kapcsolatuk legyen a társadalommal és tevékenyen részt vegyenek annak működésében és szoros kapcsolat legyen a különböző generációk tagjai között. Azzal az állítással kapcsolatban, hogy az „idős embereknek elsődlegesen pihenésre van szükségük és ezt kell biztosítani számukra”, már jobban megoszlottak a válaszok. Döntő többségében ezzel nem értettek egyet (7 fő), de volt, aki inkább igen vagy teljes mértékben igen választ adta (3 fő). Az életvegről és a halálról való beszélgetést nem érzik túlságosan érzékeny témának melyről ezért nem célszerű beszélgetni, ez alapvetően ellentmond a képzést megelőző tapasztalatoknak, ahol arról számoltak be a kollégák, hogy a szakemberek egyértelműen kerülnek az ehhez a területhez kapcsolódó témákat, tabuként kezelik azokat.

3.3 A válaszadó szakemberek szubjektív megítélése egyes területek ismerete kapcsán

Egy 1-6-ig terjedő skálán jelölhették szubjektív tudásukat a válaszadók a megjelölt témákat illetően (2. táblázat). A maximális (6-os) értéket, azaz hogy teljes mértékben rendelkezik az adott területhez kapcsolódó tudással, négy tématerület esetében jelölte meg legalább 1 válaszadó: „aktív idősödés (konceptiója, területei, jelentése, meghatározó tényezői)”, „időssekkel, időskorral kapcsolatos elképzelések és sztereotípiák és ezek feloldása”, „társadalmi részvétel jelentősége idős korban-önkénteskedés”, „társadalmi részvétel erősítése – közösségfejlesztés, bevonás, szociális alapszolgáltatások”. Tudásukra a legtöbben az „előzetes jognyilatkozat” (6 fő 1-3 értéket jelölt), az „életvégi tervezés, felkészülés, rendszerezés” (5 fő 2-3 értéket jelölt), „krízishelyzetek kezelése és feloldása” (5 fő 3 értéket jelölt) továbbá a „társadalmi részvétel jelentősége idős korban-önkénteskedés” (6 fő 2-3 értéket jelölt) témakörökben adtak alacsonyabb pontokat. A leginkább biztosak saját

tudásukat illetően az „életciklus váltások különös tekintettel a középkorú és időskorú csoportokban” (8 fő 4-6-os értéket), az „idősekkel, időskorral kapcsolatos elképzelések és sztereotípiák és ezek feloldása” (8 fő 4-5-6 értéket jelölt), az „aktív idősödés” (8 fő 4-5-6 értéket jelölt), valamint a „társadalmi részvétel erősítése-közösségfejlesztés, bevonás, szociális alapszolgáltatások” (6 fő 4-5-6 értéket jelölt), témáit illetően voltak.

2. táblázat A válaszadók szubjektív megítélése saját tudásukra vonatkozóan az egyes tématerületeken (N=10) (fő)

	1-Nem rendelkezem tudással	2	3	4	5	6-Átfogó, meglapozott tudással rendelkezem
Életciklus váltások különös tekintettel a középkorú és időskorú csoportokban	0	0	2	6	2	0
Krízishelyzetek kezelése, feloldása	0	0	5	2	3	0
Idősekkel, időskorral kapcsolatos elképzelések, sztereotípiák és ezek feloldása	0	1	1	4	2	2
Aktív idősödés (konceptiója, területei, jelentése, meghatározó tényezői)	0	1	1	4	2	2
Életvégi tervezés, felkészülés, rendszerezés	0	3	2	3	2	0
Különböző hasznos mozgásformák gyakorlatok idős korban (jóga, senior örömtánc, meridiántorna, thai-chi stb.)	0	3	1	3	3	0
Társadalmi részvétel jelentősége idős korban - önkénteskedés	0	3	3	1	2	1
Társadalmi részvétel erősítése – közösségfejlesztés, bevonás, szociális alapszolgáltatások	0	0	3	3	3	1

Infokommunikáció – okoseszközök, applikációk és használatuk	0	1	3	4	2	0
Képzési, tanfolyam lehetőségek idős korban – senior akadémiák, harmadik kor egyetemei	0	2	3	3	2	0
Előzetes jognyilatkozat rendszere	1	3	2	2	2	0
Tabutémák kezelése – pl.: életvégi tervezés, veszteségek, halál, szexualitás	1	3	1	3	2	0

Keresztábrás elemzésekre a szubjektív tudást vizsgáló kérdés esetében nem volt lehetőség, mindegyik témánál túlságosan magas volt azon cellák száma, amelyet kevesebb, mint 3-5 válaszadó jelölt.

3.4 Meglévő tudás bővülése

A válaszadók egyszerre több választ is megjelölhettek, kiválaszhatták azt a három területet, ahol leginkább várták, hogy tudásuk bővülni fog a képzésen való részvétel során. A válaszadók 70%-a a „tabutémák kezelése” nevű területtel kapcsolatban várta, hogy ismeretei szélesednek a képzésen való részvételt követően. 40% jelölte a „krízishelyzetek kezelése, feloldása témát”, 40% az „életvégi tervezés, felkészülés, rendszerezés” témáját (is) megjelölte, valamint 40% az „előzetes jognyilatkozat rendszere” területeken várta tudásának bővülésére. 3 fő választotta még az „aktív idősödés (konceptiója, területei, jelentése, meghatározó tényezői)” témát, és 3 fő jelezte, hogy a „képzési-tanfolyam lehetőségek idős korban” területén is új ismeretek megszerzésére számít.

A válaszadók döntő többsége fontosnak ítélte, hogy az idősödéshez, aktív idősödés lehetőségeihez kapcsolódóan továbbképzéseken, tréningeken vegyen részt. Egy 1-6-ig terjedő skálán jelölhették ezt (1-Egyáltalán nem fontos, 6-Rendkívül fontos), melyen mind a 10 válaszadó 4-es vagy 6-os értéket jelölt meg. Azon válaszadók között, akik számára fontos volt ezen továbbképzéseken a részvétel (korábbi kérdésben 4-5-6-os értéket jelölt meg), kértük, hogy ennek gyakoriságát is jelöljék meg, azaz, hogy milyen rendszerességgel tartanának igényt ilyen témájú képzéseken való részvételre. A válaszadók már a bemeneti mérés során is relatív gyakori szükségét érezték ezeknek a tréningeknek, 50%-a legalább 2-3 évente egyszer részt

venne ilyen képzésen, de többen jelölték (50%), hogy akár évente 1-2 alkalommal is indokoltnak tartanák ezt.

IV. A kimeneti mérés eredményei

4.1. A válaszadók alapmegoszlásai

A kimeneti mérés során tulajdonképpen ugyanazon szocio-demográfiai alapváltozók lekérdezésére került sor, melyeket a bemeneti mérés során vizsgáltunk. Az eredmények így a kétnapos képzés végére ugyanazok voltak, leszámítva az iskolai végzettség változót, ahol egy fővel több jelölte, hogy felsőfokú végzettséggel rendelkezik, a bemeneti vizsgálat eredményeihez képest.

4.2 A válaszadók egyetértése meghatározott idős emberekhez, idősödéshez kapcsolódó állítások esetében (kimeneti mérés)

3. táblázat A válaszadók egyetértésének aránya meghatározott idős korhoz, idős emberekhez kapcsolódó állítások vonatkozásában a kimeneti mérés során (N=10) (fő)

	Egyáltalán nem értek egyet	Inkább nem értek egyet	Inkább egyetérték	Teljes mértékben egyetérték
1. Az idősödéssel az emberek elkerülhetetlenül másoktól függő helyzetbe kerülnek	0	5	2	3
2. Az idős embereknek biztosítani kell a lehetőséget, hogy minél tovább biztonságban, önállóan éljenek	0	0	0	10
3. Az idősödésre, idős korra már jóval a nyugdíjkorhatár előtt el kell kezdeni felkészülni	1	0	2	7
4. Az idős emberek számára elsődleges a pihenés, ezt kell leginkább biztosítani számukra	0	4	4	2

5. Nagyon fontosnak gondolom, hogy a különböző generációk között szoros, élő kapcsolat és szolidaritás, támogatás legyen	0	0	0	10
6. Az élet végéről, halálról jobb nem beszélgetni, mert nagyon érzékeny a téma	7	3	0	0
7. Az idős embereknek saját kortársaik, más idős emberek között a legjobb	1	7	1	1
8. Az idős emberek számára fontos, hogy hasznosnak és tevékenynek érezhessék magukat	0	0	1	9
9. Az idős emberek számára fontos lehet, hogy aktív, szoros kapcsolatuk legyen a társadalommal, tevékenyen részt vegyenek annak működésében	0	0	0	10

Az idősödéshez, idős korhoz kapcsolódó állítások esetében voltak olyanok melyek esetében megfigyelhető volt pozitív változás pl.: 2-es, 5-ös és 9-es állítások, ezeknek az esetében növekedett a teljes mértékben egyetértők csoportja. Azonban voltak olyan válaszok, ahol a pozitív irányú változás helyett inkább a válaszadók elbizonytalanodását mutatták az eredmények pl.: a kimeneti mérésnél kevesebben jelölték az egyetértést/teljes egyetértést az időskorra való korai felkészülés fontosságát kiemelő állításnál (3.-as állítás), illetve növekedett azon válaszadók száma a kimeneti mérésre, akik szerint idős korban elsődlegesen a pihenést kell biztosítani az idősek számára (4.-es állítás). A válaszadók a képzést követően inkább érezték úgy, hogy az élet végéről és a halálról érdemes beszélgetni, hiszen többen jelölték, hogy egyáltalán nem vagy inkább nem értenek egyet azzal az állítással, hogy: „Az élet végéről, halálról jobb nem beszélgetni, mert nagyon érzékeny a téma”.

4.3 A válaszadók saját szubjektív tudásának megítélése a képzést követően

4. táblázat A válaszadók szubjektív megítélése saját tudásukra vonatkozóan az egyes tématerületeken a képzésen való részvételt követően (N=10) (fő)

	1-Nem rendelkezem tudással	2	3	4	5	6-Átfogó, meglapozott tudással rendelkezem
Életciklus váltások különös tekintettel a középkorú és időskorú csoportokban	0	0	0	0	6	4
Krízishelyzetek kezelése, feloldása	0	0	0	2	5	3
Idősekkel, időskorral kapcsolatos elképzelések, sztereotípiák és ezek feloldása	0	0	0	0	6	4
Aktív idősödés (koncepciója, területei, jelentése, meghatározó tényezői)	0	0	0	0	3	7
Életvégi tervezés, felkészülés, rendszerezés	0	0	0	0	4	6
Különböző hasznos mozgásformák gyakorlatok idős korban (jóga, senior örömtánc, meridiántorna, thai-chi stb.)	0	0	0	2	2	6
Társadalmi részvétel jelentősége idős korban - önkénteskedés	0	0	0	0	1	9
Társadalmi részvétel erősítése – közösségfejlesztés, bevonás, szociális alapszolgáltatások	0	0	0	0	2	8
Infokommunikáció – okoseszközök, applikációk és használatuk	0	0	0	3	3	4
Képzési, tanfolyam lehetőségek idős korban – senior akadémiák, harmadik kor egyetemei	0	0	0	1	3	6

Előzetes jognyilatkozat rendszere	0	0	0	0	3	7
Tabutémák kezelése – pl.: életvégi tervezés, veszteségek, halál, szexualitás	0	0	0	0	4	6

A szubjektív tudások esetében kivétel nélkül mindegyik témában emelkedett a válaszadók tudása saját megítélésük szerint a képzést követően megadott eredmények alapján. Ugyan mindegyik téma kapcsán jelentős emelkedés figyelhető meg a résztvevők bemeneti és kimeneti képzés során mért szubjektív tudásának vonatkozásában, a tabutémák kezelése, az előzetes jognyilatkozat, a társadalmi részvétel-önkénteskedés és az életvégi tervezés kiemelkednek ezek közül, a válaszok alapján ezekben a csoportokban volt a legnagyobb a szubjektív tudás növekedése.

Fontos megjegyezni, hogy a bemeneti mérésben kértük a válaszadókat, hogy jelöljék meg, mely 3 tématerületen várják a legnagyobb tudásnövekedést: a tabutémák kezelésében, az előzetes jognyilatkozat rendszerében, a krízishelyzetek kezelésében feloldásában és az életvégi tervezés, felkészülés témájában vártak legnagyobb arányban ezt. Így nagyrészt az előzetes várakozásokra hangolódva valóban ennek megfelelően ezeken a területeken történt a leginkább a szubjektív tudás tekintetében fejlődés.

Minimális lemaradással jelenik meg a témák sorában az aktív idősödés és a képzési, tanfolyam lehetőségek idős korban témája, ugyanis ezen két területen is magas volt a szubjektív tudásban a tudásbővülés. A szubjektív tudás alakulásában némiképp alacsonyabb emelkedést jeleztek a krízishelyzetek kezelése témájában és az infokommunikációs és okoseszközöket magába foglaló téma esetében a válaszadók. Az utóbbi téma vonatkozásában a visszafogottabb emelkedés annak is köszönhető, hogy nem volt kiemelten ezzel a témával foglalkozó előadás, az infokommunikációt inkább csak érintette több, más témájú előadás.

4.4 Meglévő tudás bővülése

A válaszadók a kimeneti mérés során megjelölték azt a három tématerületet, melyek esetében leginkább úgy érezték, hogy tudásuk bővült a képzés hatására (5. táblázat).

5. táblázat Mely három területen bővült a válaszadók tudása a képzés hatására (N=10) (fő)

	Nincs kiválasztva	Kiválasztva
Életciklus váltások különös tekintettel a középkorú és időskorú csoportokban	9	1
Krízishelyzetek kezelése, feloldása	10	0
Idősekkel, időskorral kapcsolatos elképzelések, sztereotípiák és ezek feloldása	8	2
Aktív idősödés (konceptiója, területei, jelentése, meghatározó tényezői)	8	2
Életvégi tervezés, felkészülés, rendszerezés	4	6
Különböző hasznos mozgásformák gyakorlatok idős korban (jóga, senior örömtánc, meridiántorna, thai-chi stb.)	8	2
Társadalmi részvétel jelentősége idős korban - önkénteskedés	7	3
Társadalmi részvétel erősítése – közösségfejlesztés, bevonás, szociális alapszolgáltatások	9	1
Infokommunikáció – okoseszközök, applikációk és használatuk	10	0
Képzési, tanfolyam lehetőségek idős korban – senior	8	2

akadémiák, harmadik kor egyetemei		
Előzetes jognyilatkozat rendszere	4	6
Tabutémák kezelése – pl.: életvégi tervezés, veszteségek, halál, szexualitás	6	4

Az előzetes jognyilatkozat és az életvégi tervezés témái voltak leginkább jelen abban a 3 témában, melyben úgy érezték a válaszadók, hogy tudásuk a képzés hatására bővült. Magasabb arányban jelölték a 3 kiválasztott téma között még a tabutémák kezelését és az önkénteskedés témáját a válaszadók, mint olyan témákat, ahol komolyabb tudásbővülést tapasztaltak. Ezek az eredmények egybe esnek a bemeneti mérésben mértekkel, hiszen ezen területeken várták leginkább tudások bővülését. A krízishelyzetek kezelését, az infokommunikációs és okoseszközök témáját egyik válaszadó sem jelölte meg, míg az életciklus váltások témájával kapcsolatban is egy fő érezte úgy, hogy komoly tudásbővülést tapasztalt.

A továbbképzéseken való részvétel esetében nem változott a résztvevők véleménye a képzést megelőző méréshez képest, a képzéslezárást követően is 4-6-os értéket jelölt meg minden válaszadó a tekintetben, hogy mennyire tartja fontosnak az idősödéshez, aktív idősödés lehetőségeihez kapcsolódó képzéseken a részvételt. A képzések gyakoriságát illetően figyelhető meg változás, növekedett azoknak az aránya, akik évente akár 1-2 alkalommal is indokoltnak tartanak a képzésen való részvételt (50%-ról 70%-ra) és megjelent a válaszadók között 20%-ban olyan személy, aki szerint négy-öt évente is elegendő lenne ilyen tréningen a részvétel. Ez utóbbi válaszkategóriát senki nem jelölte a bemeneti mérés során. Mellettük a válaszadók 10%-a érzi úgy, hogy 2-3 évente lenne szükséges a képzésen való részvétel.

4.5 A képzéssel való elégedettség

A 10 főből 9 maximálisan elégedett volt, és az adható legmagasabb számot jelölte arra a kérdésre vonatkozóan, hogy mennyire elégedett a képzés módjával. Egy fő nem adott választ erre a kérdésre.

A képzés során alkalmazott munkaformákkal és módszerekkel maximálisan elégedettek voltak a résztvevők, és mindannyian a legmagasabb értéket jelölték meg ezzel kapcsolatban a skálán.

A 10 válaszadóból 6 fő úgy érezte, hogy a képzés során tanultak a meglévő tudásához teljes mértékben pozitívan járulta, az 1-6-ig terjedő skálán hatos értéket jelöltek. 3 fő nem adott választ erre a kérdésre, egy fő pedig 4-esre jelölte azt.

2 résztvevő jelezte, hogy volt olyan tématerület, melyről szívesen halott volna a képzés során, azonban ez nem történt meg, közülük egy fő a korábbi képzésekről tanfolyamokról szerzett volna több ismeretet, míg egy fő a tabutémákkal foglalkozó plusz tudást hiányolta.

Összességében elmondható, hogy az alacsony számú bevont résztvevő ellenére pozitív elmozdulást jelent meg a válaszadók szubjektív tudásában mindegyik felsorolt téma esetében. Kiemelten érzékelték a tudásbővülést az előzetes jognyilatkozat és az életvégi tervezés témájában.

Felhasznált irodalmak:

Czibere K., Mester D. (2018). A magyar szociális szolgáltatások és főbb jellemzőik 1993-2018 között, In: Társadalmi Riport 2020. szerk.: Kolosi T., Szelényi I., Tóth I. Gy., TÁRKI Társadalomkutató Zrt., Budapest